

Horizontālais princips «Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana»

Horizontālā principa mērķis

***Horizontālā principa mērķis** ir novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem jebkurā jomā, veicināt iekļaušanu un nediskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.*

HP VINPI tiesiskais ietvars

Regula (ES) 2021/1060, ANO Konvencija, ES Pamattiesību harta

Horizontālie
principi

ES Kohēzijas politikas programma 2021-2027

Pieklūstamība

Darbības, kas
veicina vienlīdzīgas
iespējas un
nediskrimināciju

Nediskrimi-
nācija

Horizontālie
ieguldījumu
priekšnosacījumi

MK noteikumi, anotācija

Atbalstāmās darbības un
attiecināmās izmaksas
HP īstenošanai

Anotācijas 1.3. un 8.9.,
8.10., 8.2. sadaļa:
SAM ietekme uz HP,
ietekme uz dzimumu
līdztiesību, personu ar
invaliditāti vienlīdzīgās
iespējām un tiesībām

Projektu vērtēšanas kritēriji, metodikas

Specifiskais atbilstības
kritērijs (IPIA), kura
neizpildes gadījumā
projekts tiek noraidīts

Kvalitātes kritērijs
(APIA), kur tiek
noteikts minimālais
punktu skaits

Projektu īstenošana

Specifiskās HP darbības

Vispārīgās HP darbības

HP VINPI rādītāji

Sūdzības par HP VINPI
neatilstībām

HP VINPI tiesiskais ietvars

EP un Padomes
2021.gada 24. jūnija
regula (ES) 2021/1060
(kopējā regula)

EP un Padomes 2021.
gada 24. jūnija regula
(ES) 2021/1058 (ERAF
un KF)

EP un Padomes
2021.gada 24. jūnija
regula (ES) 2021/1057
(ESF+)

Nevienam fondam nebūtu jāatbalsta darbības, kas veicina jebkāda veida atšķiršanu vai atstumtību, un infrastruktūras finansēšanas gadījumā **būtu jānodrošina pieklūstamība personām ar invaliditāti.**

Dalībvalstīm jāveic atbilstošus pasākumus, lai programmu sagatavošanas, īstenošanas uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas laikā **novērstu jebkādu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.**

ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām

01

personas neatkarības ievērošana

02

diskriminācijas aizliegums

03

integrācija sabiedrībā

04

dzimumu līdztiesība

05

pieklūstamība

Atbalstāmās HP darbības un izmaksas MK noteikumos

Atbalstāmā darbība	Attiecināmās izmaksas
Darba semināru, prezentāciju, degustāciju, konferenču, preses konferenču un citu ar projekta mērķu sasniegšanu saistītu pasākumu organizēšana	Izmaksas horizontālā principa "Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana" darbību īstenošanai, tai skaitā ekspertu konsultāciju, pandusu un pacēlāju nomas, indukcijas cilpu nomas, zīmju valodas tulka, Braila raksta drukas, reāllaika transkripcijas, subtitru nodrošināšanas pakalpojumu izmaksas
Vides pieklūstamības ekspertu konsultācijas, tās paredzot projektēšanas un būvniecības procesā	Izmaksas, kas saistītas ar konsultatīva rakstura pasākumu nodrošināšanu, t.sk. ekspertu honorāri, ceļa un naktsmītņu izdevumi.
stratēģiju, izglītības programmu, metodisko līdzekļu, vadlīniju, mācību līdzekļu (tai skaitā digitālo) izstrāde, pētījumu veikšana	Dzimumu līdztiesības ekspertu konsultācijas mācību līdzekļu un programmu satura izvērtēšanai no dzimumu līdztiesības viedokļa

HP VINPI rādītāji MK noteikumos

Īstenojot projektu, finansējuma saņēmējs:

nodrošina horizontālā principa "Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana" vispārīgas un specifiskas darbības, kā arī uzkrāj informāciju un nodrošina ziņošanu par šādiem rādītājiem*:

1. personu skaits, kuras ir piedalījušās apmācību programmās, kurās ir integrēti jautājumi par dzimumu līdztiesības, personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju, vecuma nediskriminācijas, etniskās u.c. piederības un pamattiesību jautājumiem, tostarp par tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem;
2. konsultatīva rakstura pasākumu skaits par dzimumu līdztiesības, personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju, vecuma nediskriminācijas, etniskās u.c. piederības un pamattiesību jautājumiem, tostarp par tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem.

* HP VINPI rādītāji ir definēti HP vadlīniju 4.pielikumā, kā arī kritēriju metodikā

Rādītājus nosaka tikai pasākumiem ar tiešu un netiešu ietekmi uz HP VINPI

MK noteikumu anotācijas aizpildīšana

8. Horizontālā ietekme

8.1. Projekta tiesiskā regulējuma ietekme

Nr.	Sadaļas nosaukums	Apraksts
8.1.9.	Ietekme uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām	Jāsniedz informācija par vispārīgajām un specifiskajām darbībām, kas veicinās personu ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas un tiesības.
8.1.10.	ietekme uz dzimumu līdztiesību	Jāsniedz informācija par vispārīgajām un specifiskajām darbībām, kas veicinās dzimumu līdztiesību.
8.2.	cita informācija (aizpilda nepieciešamības gadījumā)	- jānorāda SAM ietekme uz horizontālo principu "Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana" (tieša ietekme, netieša ietekme, nav ietekmes); - jāsniedz informācija par HP vērtēšanas kritērija veidu, kurš tiks piemērots projektu iesniegumu vērtēšanā (specifiskais atbilstības kritērijs vai kvalitātes kritērijs); - MK noteikumos par SAM īstenošanu iekļautie HP VINPI rādītāji (atsauce uz MK noteikumu punktu)

MK noteikumu anotācijas 8.sadaļa ir jāaizpilda visiem MK noteikumiem par SAM īstenošanu – ar tiešu ietekmi, netiešu ietekmi uz HP un arī SAM, kuriem nav ietekmes uz HP.

SAM kuriem nav ietekmes uz HP VINPI, nav jāaizpilda 8.1.9. un 8.1.10. sadaļas.

HP VINPI vērtēšanas kritērijs un metodika

Projektā ir paredzētas darbības, kas veicina horizontālā principa “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana” īstenošanu

Tieša ietekme uz HP VINPI	IPIA	vismaz 5 vispārīgās HP VINPI darbības vismaz 3 specifiskās HP VINPI darbības; vismaz 2 HP VINPI rādītāji	minimālais punktu skaits
	APIA	5 vispārīgās HP VINPI darbības 3 specifiskās HP VINPI darbības; 2 HP VINPI rādītāji	
Netieša ietekme uz HP VINPI	APIA	3 vispārīgās HP VINPI darbības un 1 specifiska HP VINPI darbība; 1 HP VINPI rādītājs	minimālais punktu skaits
	IPIA	vismaz 3 vispārīgās HP VINPI darbības un vismaz 3 specifiskās HP VINPI darbības; vismaz 1 HP VINPI rādītājs	
Nav ietekmes uz HP VINPI	IPIA/APIA	noteikta vismaz viena 1 vispārīga HP VINPI darbība	

Projektu īstenošana

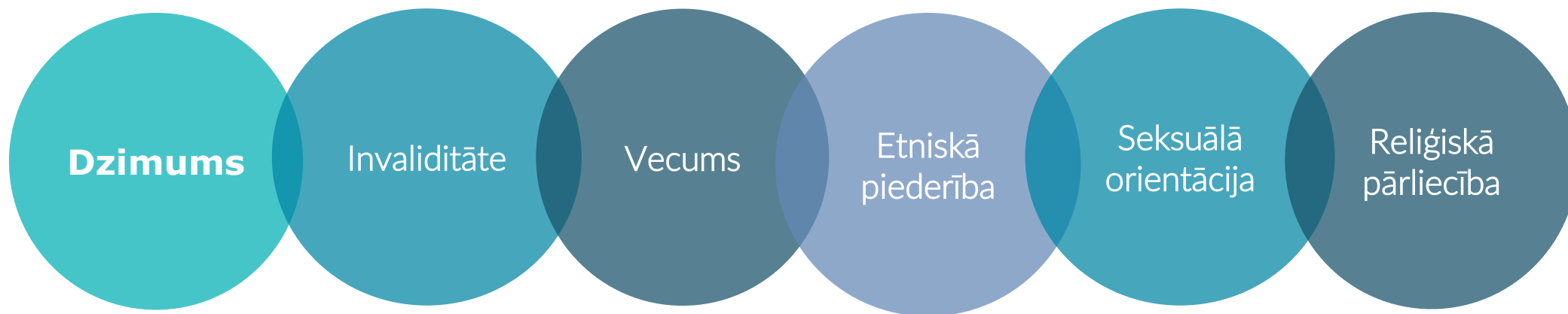
a) vispārīgās darbības, kas attiecas uz projekta vadības un īstenošanas personālu, komunikācijas un publicitātes aktivitātēm, publiskajiem iepirkumiem un kas kopumā veicina dzimumu līdztiesību, vienlīdzīgas iespējas, nediskrimināciju un pamattiesību ievērošanu (projektiem ar tiešu, netiešu ietekmi un projektiem, kuriem nav ietekmes uz HP).

b) specifiskās darbības, kas izriet no pasākuma atbalstāmo darbību un projekta satura un kas īpaši veicina vienlīdzīgas iespējas, nediskrimināciju un vides un informācijas pieklūstamību personām ar kustību, redzes, dzirdes vai garīga rakstura traucējumiem, senioriem un vecākiem ar maziem bērniem (projektiem ar tiešu un netiešu ietekmi uz HP).

Projekta iesniedzējam ir jāievēro AI ieteikumi par HP vispārīgām un specifiskām darbībām, kas tiek definētas projektu iesniegumu vērtēšanas metodikās. Vienlaikus projekta iesniedzējs var izvēlēties citas HP vadlīniju 8.1. sadaļā definētās HP darbības, kas ir pamatotas un projekta saturam atbilstošas un kas veicina vienlīdzīgas iespējas, iekļaušanu, nediskrimināciju un pamattiesību ievērošanu.

Aizliegta diskriminācija, pamatojoties uz šādām pazīmēm:

Tieša diskriminācija ir tāda attieksme pret personu, kas tās dzimuma, vecuma, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, seksuālās orientācijas, invaliditātes, rases vai etniskās piederības dēļ salīdzināmā situācijā ir, bija vai varētu būt mazāk labvēlīga nekā pret citu personu*.

Netieša diskriminācija ir šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse, kas rada vai var radīt nelabvēlīgas sekas personas dzimuma, vecuma, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, seksuālās orientācijas, invaliditātes, rases vai etniskās piederības dēļ, izņemot gadījumu, kad šāds noteikums, kritērijs vai prakse ir objektīvi pamatota ar tiesisku mērķi, kura sasniegšanai izraudzītie līdzekļi ir samērīgi*.

**Fizisko personu — tiesiska darījuma dalībnieku — diskriminācijas aizlieguma likums*

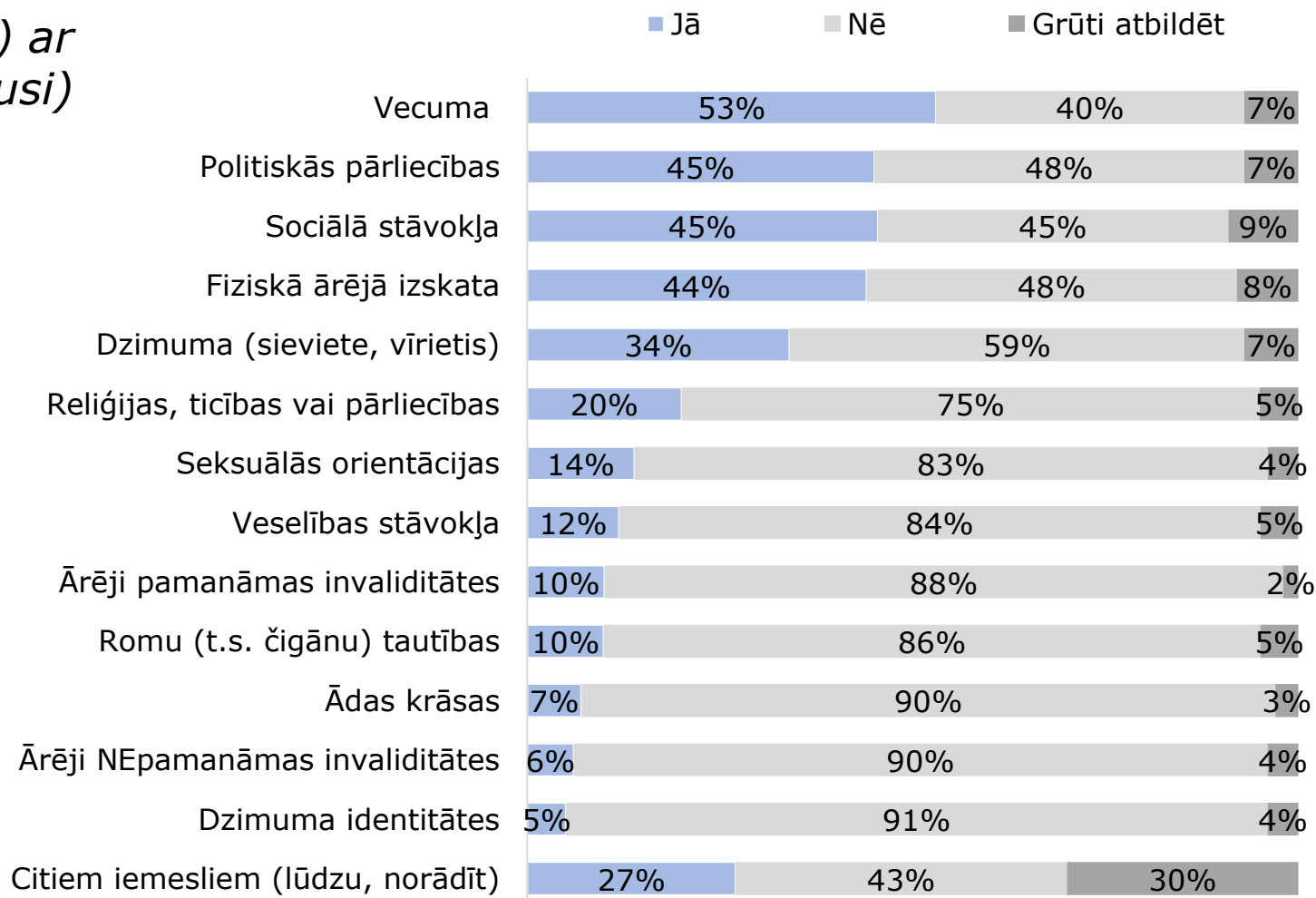

Saskarsme ar diskrimināciju Latvijā

Q4. Vai **Jūs esat saskāries** (-usies) ar diskrimināciju (tostarp esat ticis (-kusi) aizvainots)

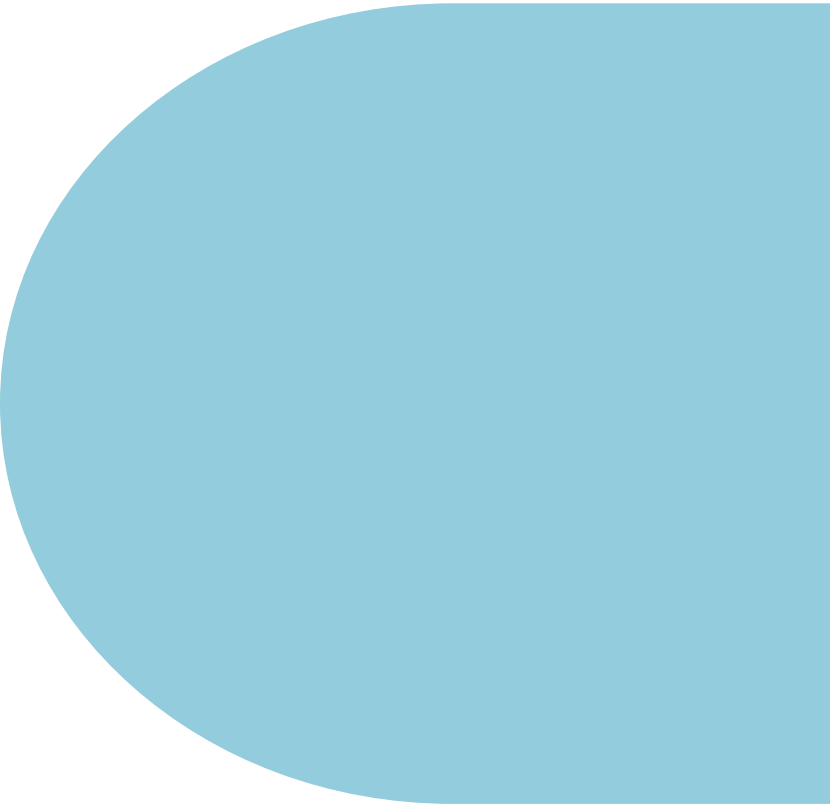
40%

no sabiedrības paši
ir saskārušies ar
diskrimināciju

Bāze: Nacionāli reprezentatīva sabiedrības izlase (n=1056)

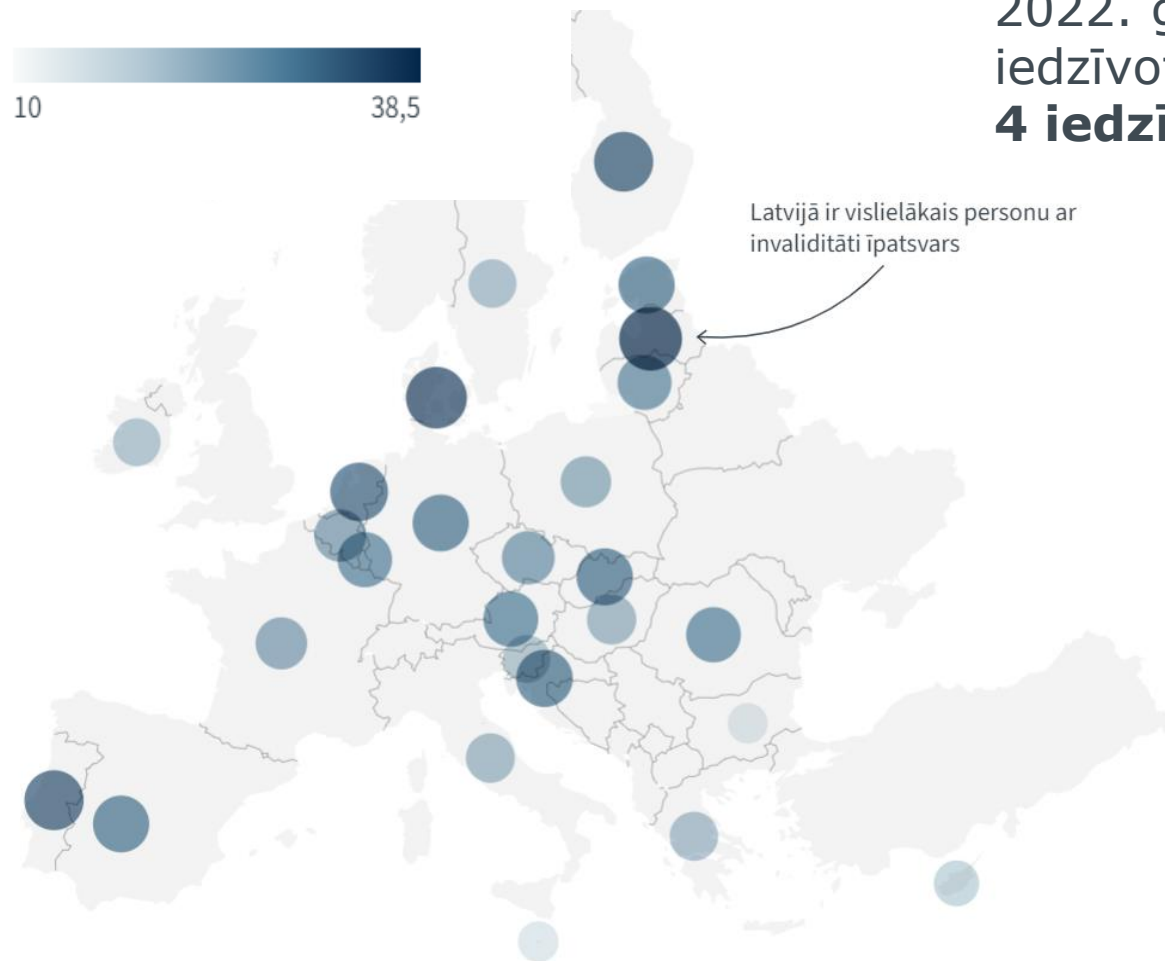
No diskriminācijas uz invaliditātes pamata uz pilnu līdzdalību

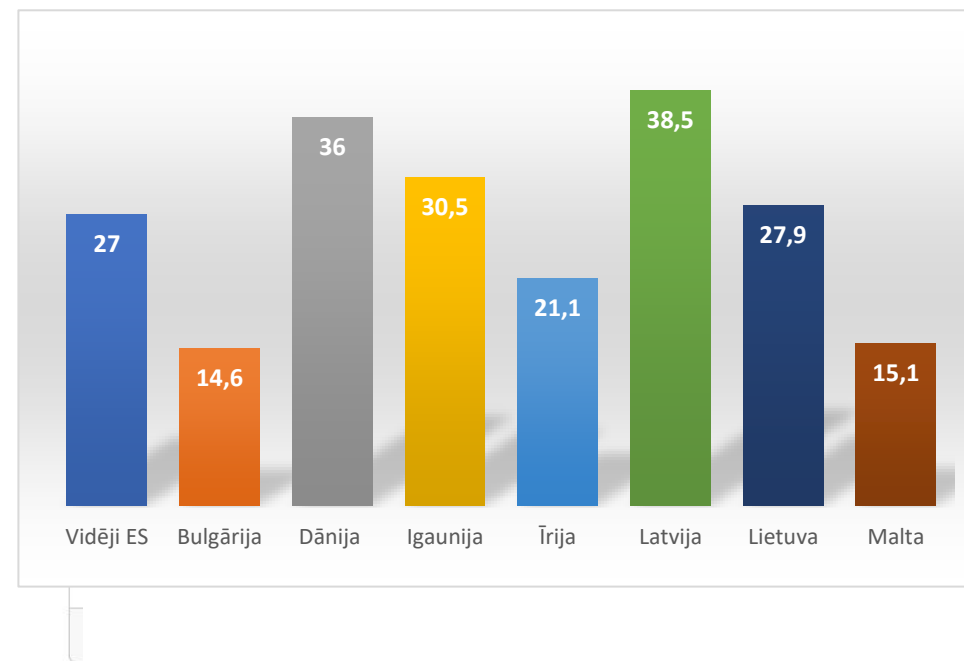
Inese Vilcāne

Labklājības ministrijas Sociālās politikas
plānošanas un attīstības departaments

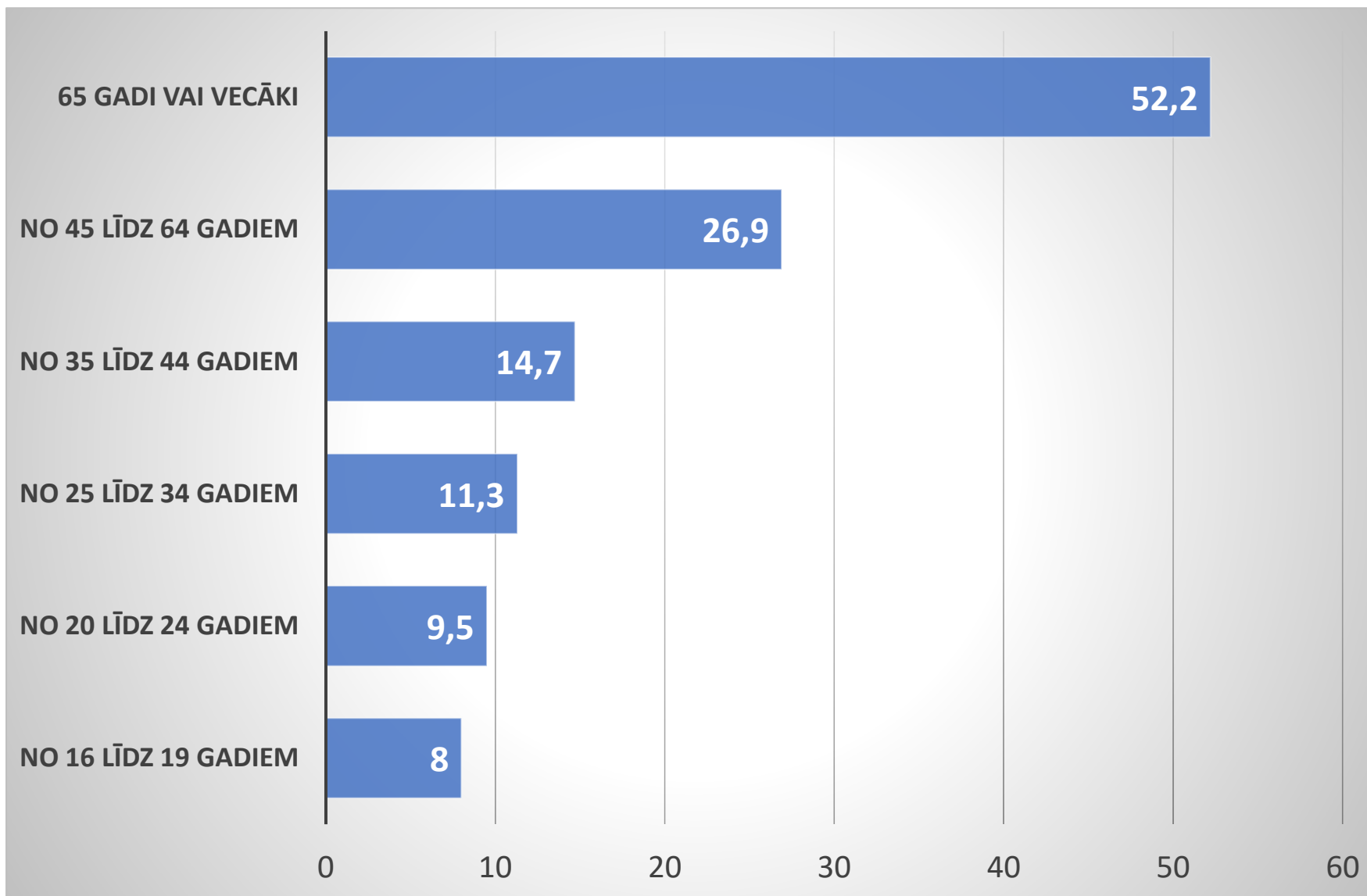
Personu ar invaliditāti procentuālais īpatsvars ES valstīs

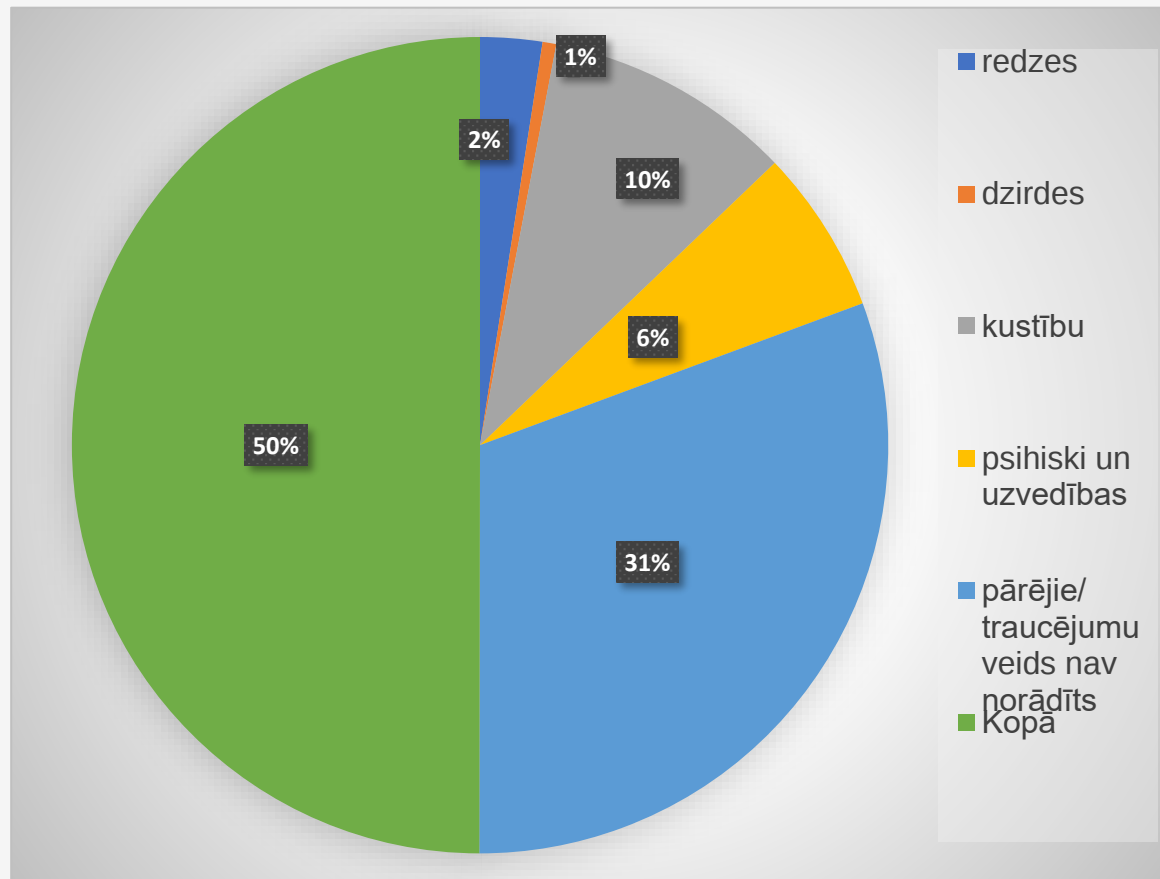
2022. gadā kāda veida invaliditāte bija 27 % ES iedzīvotāju, kas vecāki par 16 gadiem **jeb 1 no 4 iedzīvotājiem**

Jo vecāks esat, jo lielāka iespējamība iegūt invaliditāti (%)

INVALIDITĀTE PĒC FUNKCIONĀLO TRAUCĒJUMA VEIDA (N=203 494)

Datu avots – Labklājības ministrija, 2023.gada oktobris.

PERSONU AR INVALIDITĀTI SKAITLISKAIS PORTRETS

- **203 494 jeb 10,8 % no visiem Latvijas iedzīvotājiem***
- 54% sievietes un 46% vīrieši
- 9 324 bērnu ar invaliditāti no 0-17 (ieskaitot) g.v. (4,6%)
- 113 119 personas vecumā no 18-64 g.v. (56%)
- 90 375 personas 65+ vecumā (44%)

* 1 876 000,4 iedzīvotāji 2023.gadā (CSP)

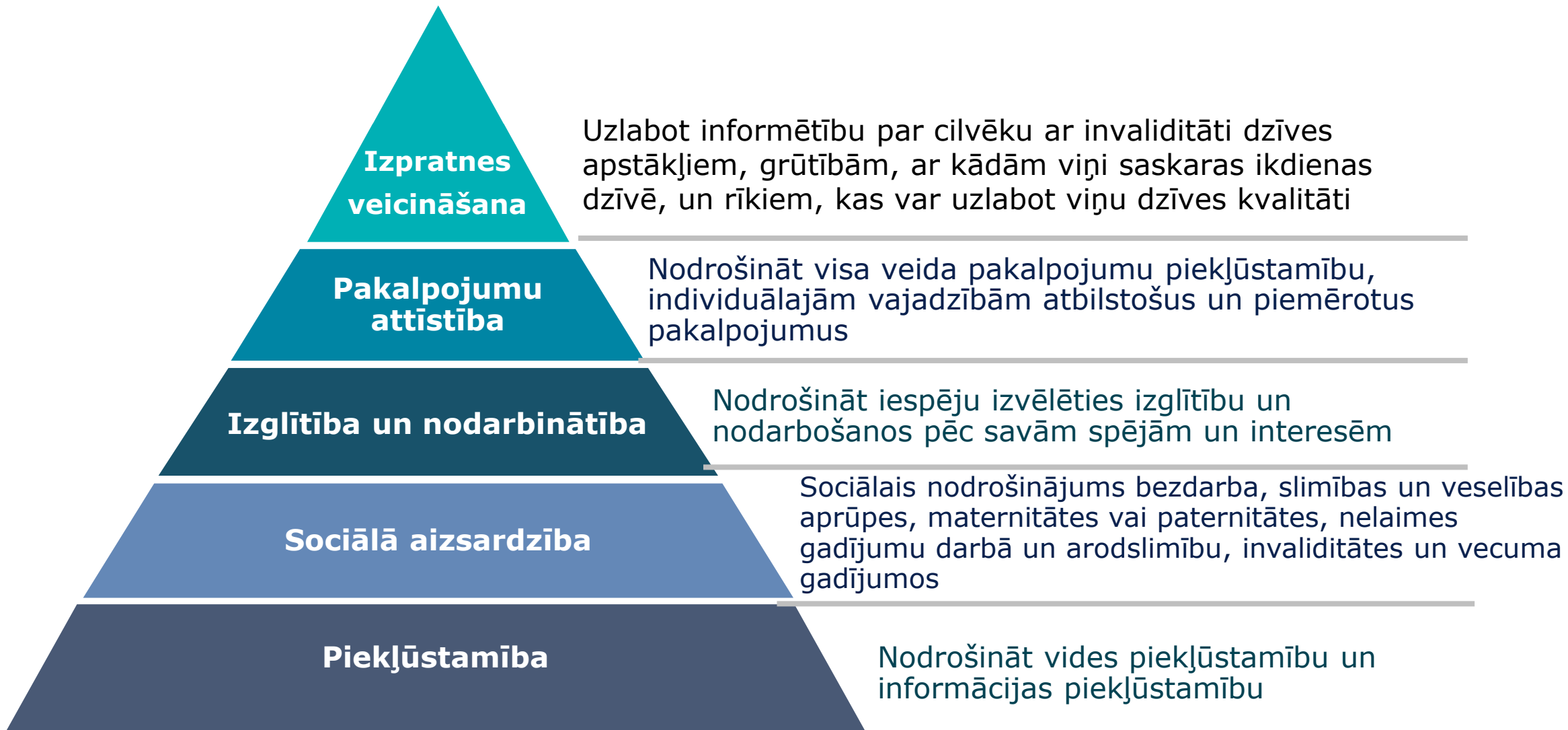

Problēmas, ar kurām saskaras personas ar invaliditāti ES

17

Personu ar invaliditāti iekļaušana sabiedrībā

Grūtības vai nespēja lietot
ekstremitātes, muskuļu
kontroles vājums, sajūtu
ierobežojumi

Ierobežojumi, kas saistīti ar
daļēju vai pilnīgu nespēju
uztvert skaņas un piekļūt
audio informācijai

Grūtības redzēt objektus,
uztvert gaismu vai krāsu,
pareizi novērtēt attālumus

Ierobežota sensorā uztvere,
uzvedības un garīgās
veselības traucējumi

Funkcionālo traucējumu veidi

PIEKĻŪSTAMĪBA

Informatīvā vide

01

Taktila un Braila informācija, kontrasti, norādes, tulkošana zīmju valodā, akustiskās cilpas, reāllaika transkripcija, vieglā valoda

Digitālā vide

02

Tīmekļa, prezentāciju, video materiālu piekļūstamība, izmantojot vairākus sensoros kanālus (redze, dzirde, tauste)

Fiziskā vide

03

Pilna cikla piekļūstamība cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem

Pieklūstama informācija

"komunikācija" ietver valodu, tekstu, Braila raksta, taustes komunikācijas, liela izmēra rakstu zīmju un pieklūstamu multivides līdzekļu izmantošanu, kā arī pastiprinošus un alternatīvus komunikācijas veidus, līdzekļus un formātus, kam izmanto rakstiskus palīglīdzekļus, audio palīglīdzekļus, vieglo valodu, priekšā lasītāju, tostarp pieklūstamās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

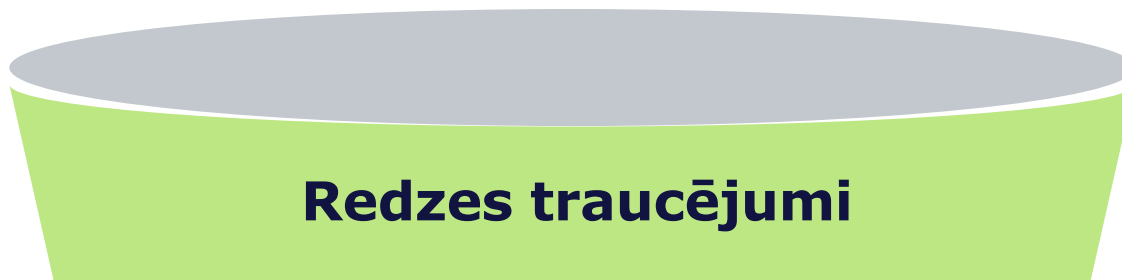
"valoda" ietver runas valodas un zīmju valodas un citas ar runu nesaistītas valodas

ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām

Pieklūstamas informācijas rīki

- ierunāts teksts
- runas sintēze
- palielināta druka
- Braila raksts

Redzes traucējumi

- zīmju valoda
- indukcijas cilpas
- subtitri
- reāllaika transkripcija

Dzirdes traucējumi

- vieglā valoda
- piktogrammas
- apzīmējumi

Kognitīvie traucējumi

Reāllaika transkripcija un zīmju valodas tulks

EUROPEAN DAY OF PERSONS WITH DISABILITIES 24-25 NOVEMBER 2022

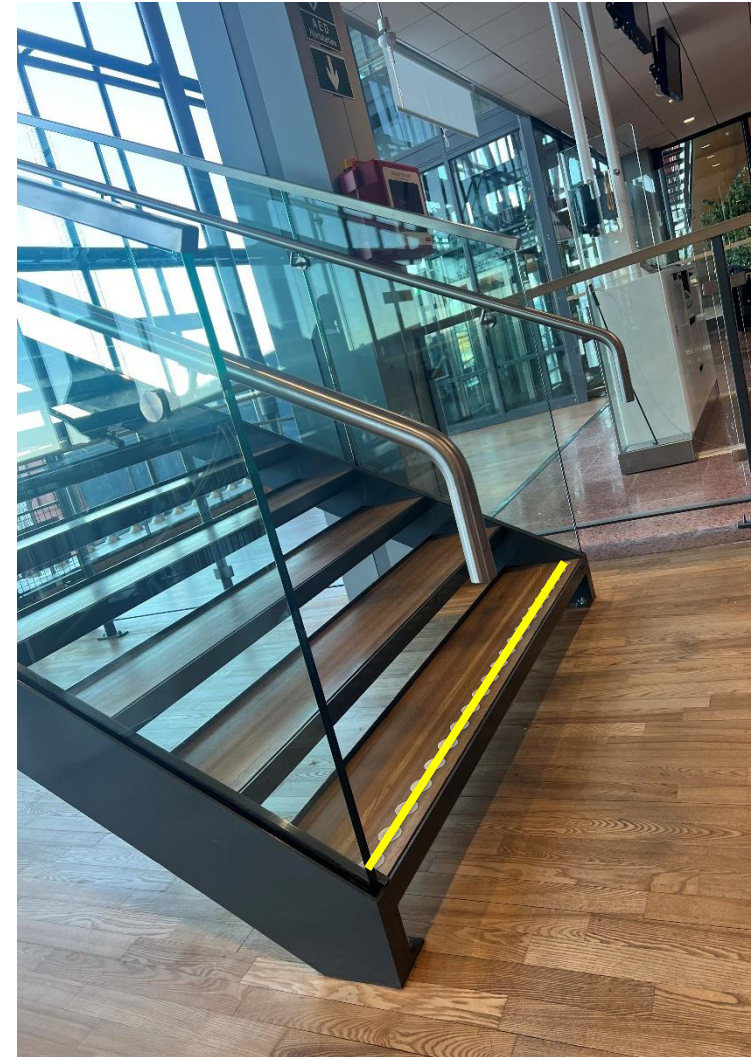
YOUNG PEOPLE WITH DISABILITIES
Sarah Talbi
Belgian national champion of the European Commission's communication campaign on the Disability Rights Strategy

there were so many difficulties. You apply for a post. You never know whether or not to put your disability

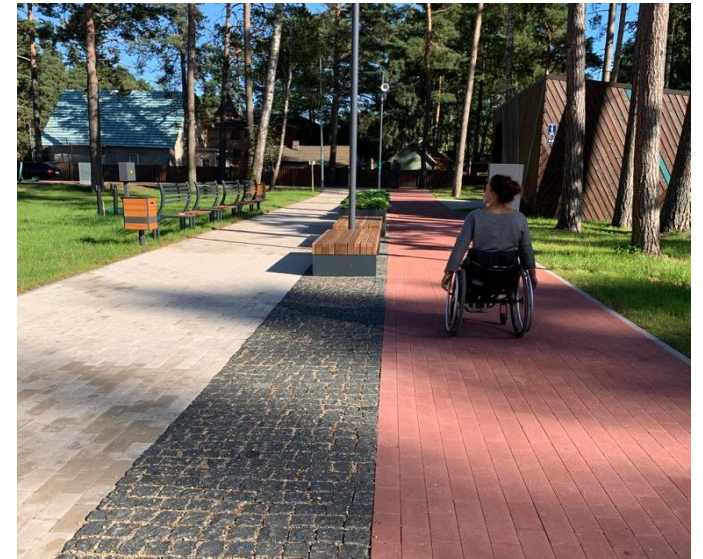
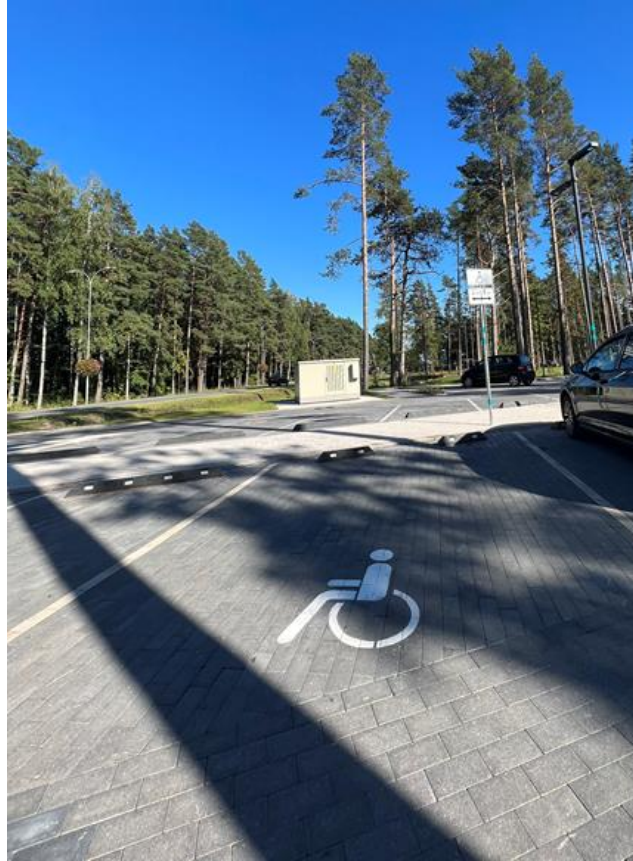

#EDPD2022 #EUDisabilityRights #UnionOfEquality #EUAccessCity

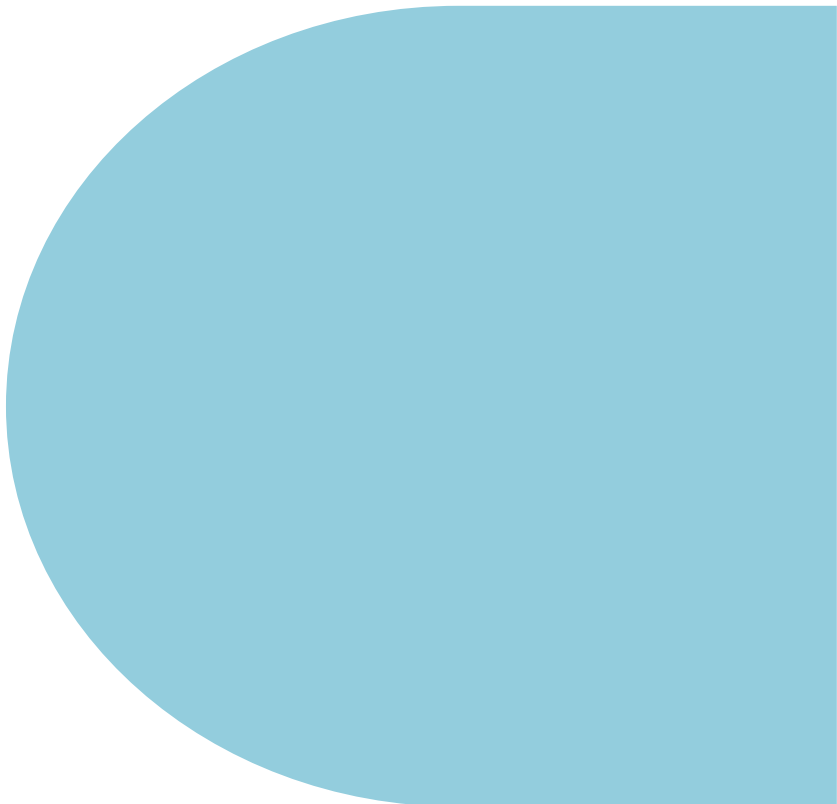
Fiziskā pieklūstamība – publiskā iekštelpa

Fiziskā pieklūstamība – publiskā ārtelpa

Etniskās diskriminācijas novēršanas prakses

Inese Vilcāne

Labklājības ministrijas Sociālās politikas
plānošanas un attīstības departaments

Ksenofobija

Iracionālas bailes un naids pret svešiniekiem. Ksenofobija parasti izpaužas pret kādu personu grupu, piemēram, citu reliģiju pārstāvjiem, rasēm, ciltīm, etniskajām grupām, ārzemniekiem.

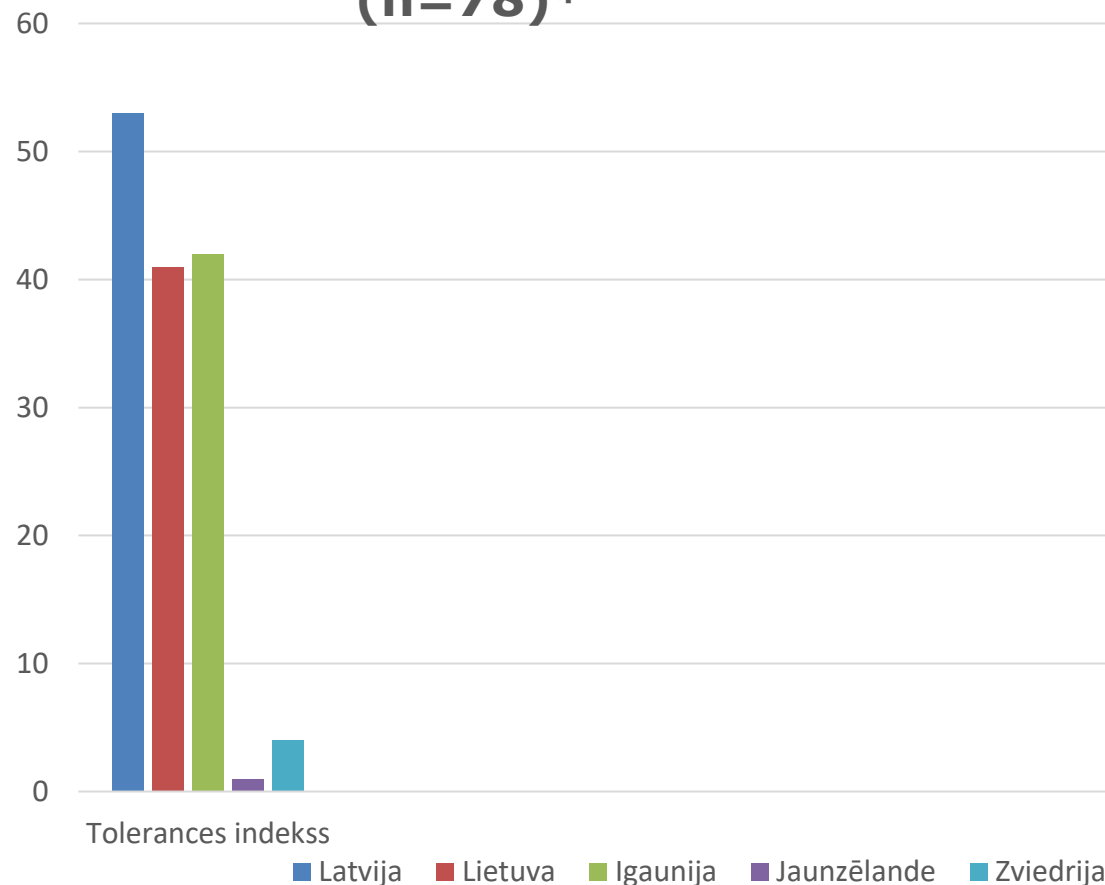
Rasisms

Rase ir īpašība, ko iegūst iedzimtības ceļā no saviem priekštečiem. Rasisms ir uzskats, ka kāds cilvēks ir labāks par citu tikai tāpēc, ka viņam bijuši tādi vai citi priekšteči.

Etniskā minoritāte

Tāda etniskā grupa, kura ne tikai skaitliski ir mazāka par pamatetnosa pārstāvjiem, bet no pamatetnosa atšķiras ar savu kultūru, valodu, reliģiju utt., vēlas saglabāt savu identitāti, tomēr sabiedrībā un valstī tai nav dominējošas pozīcijas.

Rasu nevienlīdzības novērtējums 2022.gadā (n=78)*

*World Population Review (2022). Country Rankings: Least Racist Countries 2022. [WPR/2022]
Pieejams: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/least-racist-countries>

Latvijas iedzīvotāju īpatsvars,
kuri uzskata, ka Latvijā
vērojama etniskā spriedze**

52%

Uzticēšanās citas reliģijas
pārstāvjiem (piemēram, islāma,
budisma u. c.), ar kuriem iznācis
kontaktēties **

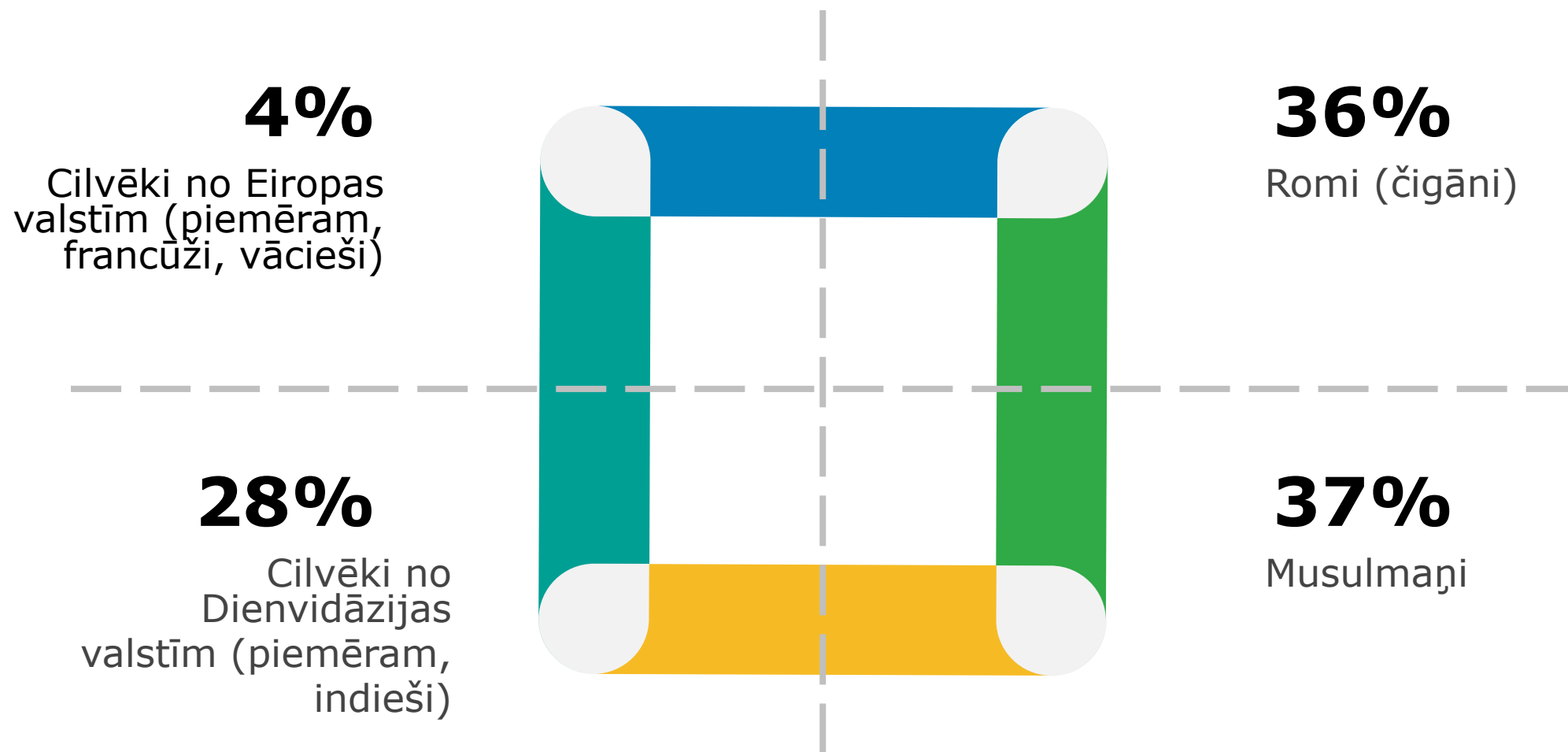
3%

** "Sabiedrības saliedētības radars" 2023,
<https://www.sif.gov.lv/lv/media/5598/download?attachment>

Latvijas iedzīvotāju aizspriedumi: ar kādu grupu pārstāvjiem nevēlētos dzīvot kaimiņos?

29

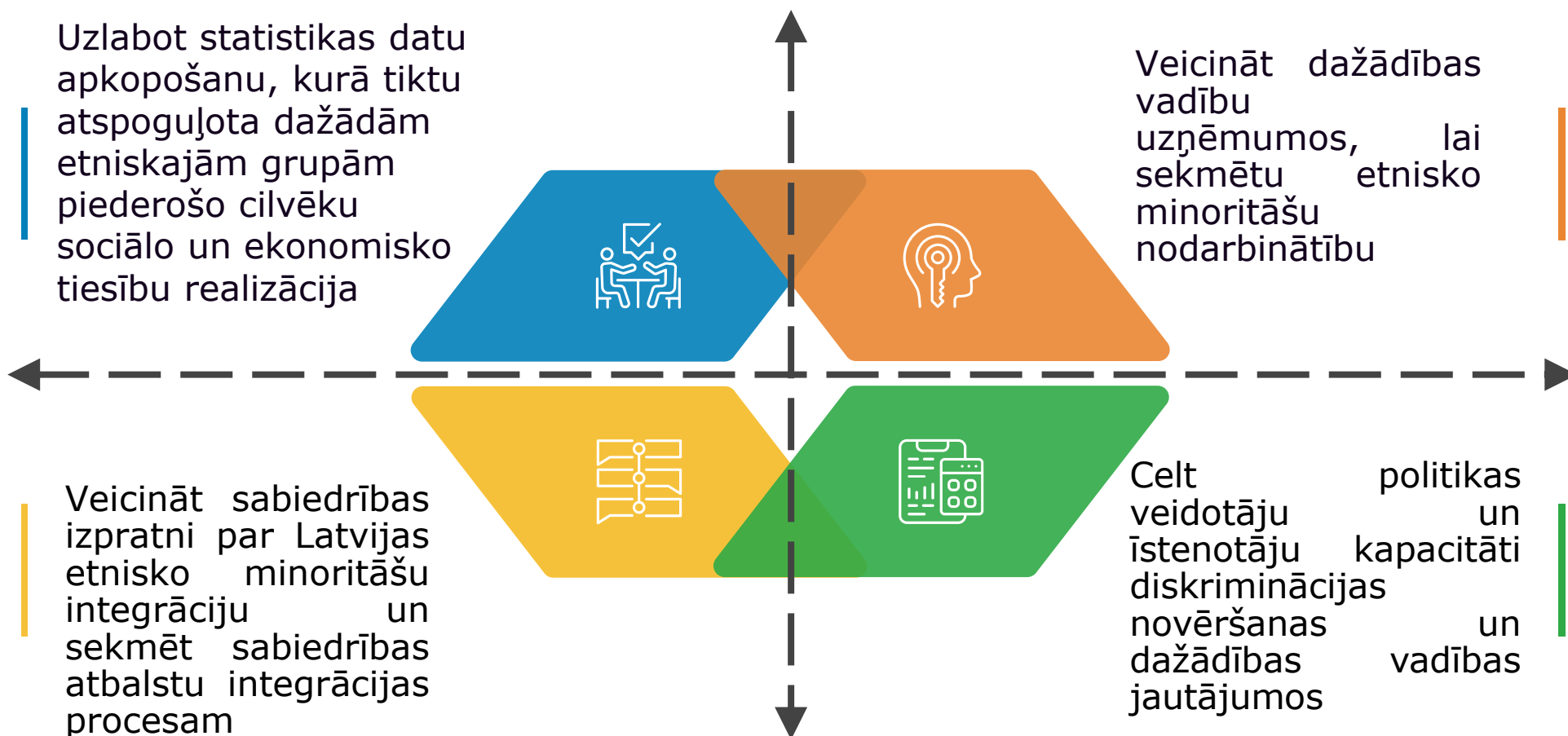
Problēmas, ar kurām saskaras etnisko minoritāšu pārstāvji

- Aizspriedumi
- Stereotipi
- Atklāti un slēpti naida uzbrukumi
- Diskriminācija
- Cieņas aizskaršana un naida kurināšana digitālajā vidē

Jomas, uz kurām attiecas rasu vai etniskā diskriminācija

- nosacījumiem darba iegūšanai;
- darba apstākļiem, tostarp profesionālo izaugsmi, apmaksu un atlaišanu;
- arodapmācības pieejamību;
- iesaistīšanos darba ņēmēju vai darba devēju organizācijās vai jebkādās profesionālās organizācijās;
- sociālās aizsardzības un veselības aprūpes pieejamību;
- izglītību;
- sociālajām priekšrocībām;
- piekļuvi pakalpojumiem un precēm un to piegādi, tostarp mājokļiem.

Kā mazināt etnisko diskrimināciju?

**PALDIES par
Jūsu
uzmanību!**

**Jautājumus lūdzu ierakstīt tērzētavā vai
uzdot semināra noslēgumā**

Informācija par horizontālo principu

<https://www.lm.gov.lv/lv/horizontalais-principis-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana>

inese.vilcane@lm.gov.lv